

Beslut i tillsynsrende avseende riskkapitalägda flyktingboenden

Beslutet och tilläggsbeslutet i korthet

Tillsynsnämnden har granskat SVCAs medlemsbolags engagemang i flyktingboenden under hösten 2015. Granskningen utgår i centrala delar från de uppgifter SVCA och medlemsbolagen lämnat. De bedömningar som redovisas förutsätter att dessa är riktiga.

Det allmännas flyktingboenden drivs till stor del i privat regi. Bland dessa verksamheter finns sådana som ägs av riskkapitalbolag. Andelen är dock begränsad, tre bolag har varit engagerade i relativt liten omfattning.

Uppförandekodens syfte är att säkerställa allmänhetens förtroende för riskkapitalbolagens verksamhet. Det har i den diskussion som föregått nämndens beslut att inleda detta tillsynsrende sagts att ett riskkapitalbolag därmed inte bör engagera sig på områden där risken för förtroendeskador allmänt sett är hög, t.ex. flyktingboende. Enligt nämndens mening föreligger inte något sådant hinder under förutsättning att verksamheten bedrivs i enlighet med uppförandekoden.

De marknadsmekanismer som annars finns vid det allmännas upphandling av tjänster från privata utförare sattes hösten 2015 ur spel när det gäller flyktingboenden. De ersättningar som utgått bestämdes i praktiken ensidigt av företrädare för det allmänna. Det gäller även de riskkapitalägda flyktingboendena. Tillsynsnämnden utgår från att de krav, ersättningar m.m. som därvid fastställts utgjort tillräckligt skydd mot enskilda aktörers möjlighet att bereda sig otillbörlig vinning.

Riskkapitalbolag som har uppdrag för det allmänna ska enligt uppförandekoden upprätthålla de berördas rättigheter och tillgodose intresset av en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet. Ett av de granskade bolagens verksamhet har varit föremål för ett flertal tillsynsrenden. Det som därvid påtalats synes av tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO) inte ha bedömts gälla brister av allvarligt slag. Såvitt gäller övriga bolag har det i nämndens utredning inte kommit fram något som pekar på brister i verksamheterna.

Av uppförandekoden följer att riskkapitalbolag aktivt ska informera om sin verksamhet på ett för allmänhet och massmedier tillgängligt sätt. Engagemang i det allmännas flyktingmottagande är av den arten att beredskapen för informationsinsatser därvid bör vara god. De berörda bolagen har hanterat detta på olika sätt. Nämnden hade gärna sett en högre aktivitet, men har förståelse för att det funnits informationssvårigheter. Bolagen har även använt andra kanaler än massmedia för att informera om verksamheterna, något som nämnden anser ha varit i uppförandekodens anda.

Något bolag har velat skjuta över frågor gällande uppförandekodens efterlevnad till portföljbolagen. Det är inte förenligt med det ansvar koden lägger på riskkapitalbolagen. Det är nämndens intryck att intresset från bolagens sida för att medverka i tillsynsrendet varit varierande men sammantaget ganska begränsat.

I samband med den kraftigt ökade flyktingtillströmningen hösten 2015 uppmärksammades det allmännas upphandling av flyktingboenden från privata aktörer av olika slag. Att döma av rapporteringen i media fanns det bland dessa aktörer riskkapitalägda bolag. Missförhållanden lyftes fram och ledande politiker var kritiska.

Kritiken handlade framförallt om lönsamhetsfrågor, dvs. att de granskade bolagens ersättningar ansågs vara för höga, marginalerna för goda och den övergripande lönsamheten för stor. Till skillnad från diskussionen kring friskolor samt privata vård- och omsorgsbolag handlade debatten i mindre mån om kvalitetsfrågor. Det uppmärksammades emellertid också att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) vid tillsyn anmärkt på brister inom vissa riskkapitalägda boenden för ensamkommande barn.

Mot den bakgrunden och efter att enskilda medlemmar väckt frågan om lämpligheten i att riskkapital över huvud taget engageras i verksamheter av detta slag genomförde tillsynsmyndigheten en förutredning, som sedermera resulterade i ett beslut om att inleda ett granskningsärende.

Som underlag har allmän information om flyktingboenden, kostnader m.m. inhämtats, varefter den rättsliga regleringen, bland annat när det gäller upphandling och ersättningsnivåer, analyserats. I den utredning som därefter följt har tillsynsmyndigheten via en kartläggning som genomförts av SVCA:s kansli inhämtat uppgifter om vilka medlemsbolag som är engagerade i verksamheter som innefattar flyktingboenden. Tillsynsmyndigheten har vidare själv efterforskat motsvarande information via IVO:s register över HVB-verksamheter. De riskkapitalägda verksamheter som därvid identifierats har sedan kontrollerats mot register över IVO:s tillsynsärenden. Den utredning detta arbete sammantaget resulterat i, tillsammans med preliminära bedömningar från nämndens sida, tillställdes före sommaren de berörda medlemsbolagen för yttrande, dels allmänt över vad som framkommit, dels specifikt över vissa frågor. Bolagen inkom i månadsskiftet augusti/september med kortfattade svar, i ett fall efter påstötning.

Bolagen benämns i detta beslut A, B och C. Den underliggande utredningen och bolagens remissyttranden tillställs dock SVCA:s styrelse. Ärendet har väckt frågor kring vilka principer som bör gälla för offentliggörande av nämndens underlag och beslut. Nämnden anser att styrelsen bör överväga dessa frågor och även ta ställning till om nämndens beslut i detta ärende bör anonymiseras.

Utredning

Nedan följer en sammanfattning av vad som framkommit beträffande riskkapitalbolagens engagemang och den tillsyn dessa varit föremål för. Utredningen avser hösten 2015 och en del av våren 2016. Den har i centrala delar utgått från uppgifter som medlemsbolagen lämnat om sina engagemang, från SVCA och allmänt tillgänglig information från tillsynsmyndigheten.

Omfattning

Vid årsskiftet 2015/2016 var ca 182 000 asylsökande inskrivna vid Migrationsverket. Enligt uppgift från Migrationsverket bodde ca 101 000 personer i Migrationsverkets egna ankomst- och asylboenden, 30 000 personer i lägenheter med självhushåll och ca 57 000 personer i särskilt upphandlade tillfälliga boenden drivna i privat regi. Totalt rörde det sig alltså om knappt 200 000 platser, varav en dryg fjärdedel upphandlade på den privata marknaden. Av de uppgifter som nämnden erhållit från SVCA och de berörda bolagen framgår att ett begränsat antal asylboenden och cirka 800 platser avseende ensamkommande barn tillhandahölls av riskkapitalägda aktörer.

Ersättningsnivåer

Migrationsverket ansvarar såsom upphandlande myndighet för vilka ersättningsnivåer som tillämpas vid upphandling av asylboenden. Verket ställer även krav på bl.a. lokalstandard och bemanning. Innan boenden tas i bruk besiktigas de. Det stora behov som uppkom under 2015 ledde enligt verket till att även alternativa boenden av lägre standard, t.ex. husvagnar och tält, togs i anspråk.

Den 12 november 2015 meddelade Migrationsverket att man tvingats öppna en löpande direktupphandling av asylboenden utan bestämt slutdatum. Vid direktupphandling görs undantag från vissa av de krav på annonsering och öppen konkurrens som följer av tillämpliga upphandlingsregler. Åtgärden motiverades av det akuta behovet av nya boendeplatser och den begränsade tillgången. Migrationsverket angav följande på sin webbplats:

Samma pris till alla leverantörer baserat på boendeform

I tidigare upphandlingar har Migrationsverket i första hand tecknat avtal med de leverantörer som erbjudit det lägsta priset. Eftersom Migrationsverkets efterfrågan på boendeplatser i rådande flyktingsituation överstiger utbudet så har *konkurrensen satts ur spel* [kursivering här]. I denna upphandling betalar vi därför samma ersättning till alla leverantörer vars anbud godkänns och där vi skriver avtal.

Migrationsverkets beslut att frångå annars gällande upphandlingsregler prövades i domstol och godtogs där.

Ersättningsbeloppen per boendeform publiceras på Migrationsverkets webbplats. Vid den tidpunkt som här är aktuell rörde det sig om från 240 kr/plats/dygn inkl. kost för det enklaste boendet (t.ex. husvagn utan dusch och wc i samma konstruktion som boendet) till 347 kr/plats/dygn inkl. kost för bättre boende (t.ex. studentkorridor med dusch och wc i samma byggnad). Enligt uppgift från Migrationsverket uppgick ersättningen för i stort sett samtliga boenden som upphandlades under hösten 2015 till takbeloppen på grund av det stora behovet av boendeplatser. Av budgetpropositionen framgår att regeringen varit medveten om situationen och det förhållningssätt Migrationsverket intagit.

Särskilt om ensamkommande barn

Ansvaret för ensamkommande barns omsorg och boende ligger på den kommun som Migrationsverket anvisat barnet till. Placering kan ske i olika boendeformer, bland annat hem för vård eller boende (HVB). Rätt att bedriva yrkesmässig HVB-verksamhet prövas av IVO, som kan meddela tillstånd för den som uppfyller de kvalitets- och säkerhetskrav som ställs. IVO utövar därefter löpande tillsyn och kan meddela förelägganden samt helt eller delvis återkalla tillstånd eller förbjuda fortsatt verksamhet om missförhållanden upptäcks eller om förelägganden inte följs.

All vård i HVB bedrivs i samråd med den aktuella kommunens socialnämnd. Såväl socialtjänstlagen som Socialstyrelsens föreskrifter är tillämpliga. Syftet är att säkerställa att barn vid HVB får samma standard på vård och omsorg som övriga barn i Sverige.

Kommunernas upphandling av boenden för ensamkommande barn är lagreglerad på samma sätt som för flyktingboenden i övrigt. För att ge kommunerna stöd har Sveriges kommuner och landsting tagit fram en vägledning. I denna understryks betydelsen av att förfrågningsunderlaget är tydligt och innehåller de krav som senare kommer att formuleras i avtalet. Vidare betonas att kraven måste kunna följas upp. Vägledningen innehåller även en checklista som kan användas för att kvalitetssäkra förfrågningsunderlaget.

Eftersom upphandling alltså görs på kommunal nivå och inte centralt går det inte att ange generella ersättningsbelopp. Ersättningarna synes emellertid regelmässigt motsvara de schabloner som styr statens bidrag till kommunerna. Dessa följer av regeringsbeslut, som innebär att de mottagande kommunernas ersättning för boende för ensamkommande barn ska uppgå till 1 600 kr/överenskommen plats/dygn med tillägg för 300 kr/dygn för varje belagd plats. Den främsta anledningen till de väsentligt högre kostnaderna för ensamkommande barn jämfört med övriga asylsökande är att ersättningen också innefattar omvårdnad och omsorg.

IVOs tillsyn

I medierna har uppmärksammats att tillsynsmyndigheten IVO vid granskning anmärkt på brister hos vissa riskkapitalägda boenden för ensamkommande barn.

I syfte att finna beslut som rör de här aktuella bolagens verksamheter för ensamkommande barn har en sökning i IVOs register för verksamhetstypen ensamkommande barn gjorts i samråd med IVO. Tillsynsnämnden har därefter tagit del av IVOs beslut i flertalet av dessa ärenden.

I inget av ärendena har tillsynen lett till något föreläggande. Bolaget Cs verksamheter hade enligt uppgift inte varit föremål för något tillsynsärende alls. Bolaget Bs verksamheter hade varit föremål för tillsyn vid två tillfällen, dock utan anmärkning.

Bolaget As verksamheter hade varit föremål för tillsyn vid drygt 30 tillfällen, varav ett tiotal resulterat i påpekande av något slag. Det som påtalats gällde bland annat:

- *Brister i brandskydd.*
- *Barn hade förvarat sömntabletter på sitt rum trots risk för självskada.*
- *Indragna aktiviteter.*
- *Låg grundbemanning vid boende.*
- *Brister i kontroll i såväl misstanke- som belastningsregistret vid anställning.*
- *Medarbetare hade kört bil utan körkort, sovit under arbetstid och misstänkts vara drogpåverkad.*
- *Felaktig inskrivning av en person som asylsökande.*
- *Genomförandeplan vid krishändelse var bristfälligt utformad.*

I vissa fall noterades bristen med ett påpekande, i andra fall utfärdades en anmärkning. Uppföljning ansågs dock inte krävas i något fall, eftersom bristen bedömdes åtgärdad med den tillsyn som skett.

Remiss

Nämnden har fått uppgift från SVCA om att tre medlemsbolag hade engagemang i flyktingboende vid tidpunkten för nämndens förfrågan. Dessa bolag har tillfrågats om huruvida uppgifterna angående engagemang är riktiga samt ombetts yttra sig över följande:¹

- Stämmer den beskrivning som i underlaget ges av hur ersättningen för flyktingboende fastställs med hur ersättningsnivåerna avtalats när det gäller [portföljbolaget]?
- Bedömer ni att den verksamhet för vilken ni bär ett ansvar enligt uppförandekoden uppfyllt de krav på en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet som koden uppställer vid uppdrag för det allmänna?

¹ Utöver dessa frågor tillfrågades bolagen även om SVCA:s roll i sammanhanget. Utredningen har inte fullföljts i denna del och svaren, som här saknar intresse, redovisas därför inte.

- Vilka informationsåtgärder har ni vidtagit i anledning av ert engagemang i flyktingboenden och hur har de förhållit sig till de krav på kommunikation som koden uppställer?

Bolag A

Bolag A tillhandhöll via ett av sina portföljbolag cirka 400 platser för ensamkommande barn. A har avböjt att besvara frågan om ersättning med hänvisning till att den ska ställas till portföljbolaget. A bedömer att uppförandekodens krav på trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet uppfyllts.

Vad gäller informationsåtgärder har A angett att det är portföljbolaget och inte A som har ett engagemang i flyktingboenden, men att såväl A som portföljbolaget på sina webbplatser informerat allmänheten samt att båda bolagen besvarat frågor från massmedia och allmänheten via sedvanliga interna rutiner.

Bolag B

Bolag B tillhandhöll via portföljbolag cirka 60 platser för ensamkommande barn.

B har gjort vissa förtydliganden av sakuppgifter i remissunderlaget avseende verksamhetens omfattning. Vad avser ersättning anser B att beskrivningen i remissunderlaget stämmer, sånär som på ett förtydligande.

På fråga om uppfyllelse av trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet enligt uppförandekoden har B, med hänvisning till sin webbplats, svarat följande. Kvalitet skapas i mötet med kunden. Därför är portföljbolagets ledningssystem för kvalitet byggt för att ständigt förbättra kvaliteten utifrån kundens perspektiv, önskingar och behov. Genom ledningssystemet sätter de tydliga kvalitetsmål och leder, styr och följer upp kvaliteten i företaget kontinuerligt och med månatliga avstämningar med samtliga chefer. Kundens behov och önskemål är utgångspunkten för de olika kvalitetsmätningar som genomförs. Mätningar sker genom exempelvis enkäter, egenkontroller, avvikelshantering och kvalitetstillsyner. Kundens och närståendes synpunkter och klagomål är en viktig del i det systematiska förbättringsarbetet. Hantering av avvikelser är utgångspunkten för det systematiska kvalitetsarbetet och arbetet med ständig förbättring och utveckling av verksamheten dokumenteras löpande. Det förebyggande arbetet, som sker genom riskanalyser, är avgörande för att händelser och fel inte ska inträffa. Arbetet med ständiga förbättringar involverar samtliga medarbetare och återkopplas till verksamheten genom bland annat kvalitets-, miljö-, och arbetsmiljöråd, kvalitetssamtal med samtliga medarbetare och arbetsplatsträffar. Alla medarbetare ska förstå, känna igen och veta sin roll i det fortlöpande kvalitetsarbetet.

När det gäller informationsåtgärder har B angett att portföljbolagets informationsstrategi är präglad av öppenhet samt att det är det enda vård och omsorgsbolaget som redogör för samtliga IVO-ärenden i sina årliga och kvartalsmässiga kvalitetsboksutslut samt att de också redogör öppet för sitt arbetssätt inom samtliga verksamhetsområden inklusive ensamkommande barn. Dock är detta verksamhetsområde en mycket liten del av portföljbolagets verksamhet och har inte varit en del av det proaktiva kommunikationsarbetet. I den mån branschsegmentet har varit utsatt för kritik har portföljbolagets istället verkat genom Vårdföretagarna. B framhåller att portföljbolagets har genomfört informationsinsamling, workshops och tillsammans med branschen skapat dokument med frågor och svar.

Bolag C

Bolag C tillhandhöll via portföljbolag drygt 300 platser för ensamkommande barn.

C har gjort förtydliganden och lämnat ny information avseende sakuppgifter och verksamhetens omfattning hur portföljbolagsverksamheten är organiserad.

Vad gäller ersättning noterar C att uppgifterna i remissunderlaget stämmer, med ett mindre tillägg avseende vissa situationer då högre dygnsersättning erhållits, t.ex. vid mottagande av ungdomar med allvarlig problematik som medfört behov av extra personal och vårdinsatser.

C bedömer att verksamheten bedrivs enligt uppförandekoden och framhåller att det inte finns några tillsynsärenden från IVO eller kommuner där det ställts krav på någon åtgärd från portföljbolaget.

C anser att man vidtagit de informationsåtgärder som kan förväntas, bl.a. genom att ha bjudit in företrädare för bl.a. Vårdföretagarna och Rädda Barnen att besöka verksamheterna samt att man svarat på frågor från DN, SvD och andra journalister vid förfrågningar om ersättningsnivåer, och dessa har då fått svar samma dag som de frågat. Bolaget har tillagt att medierna inte i sin rapportering redovisat erhållna uppgifter.

Bedömning

Bedömningen utgår som framgått i centrala delar från uppgifter som SVCA och medlemsbolagen lämnat om bolagens engagemang. Den förutsätter att dessa uppgifter är korrekta.

Omfattningen av riskkapitalbranschens engagemang i flyktingboenden m.m.

Som framgått bedrivs en omfattande del av det allmännas omhändertagande av asylsökande i privat regi. Riskkapitalbolagens engagemang därvidlag är dock liten. Det är från samhällssynpunkt angeläget att uppmärksamma de brister som uppdragats beträffande flyktingboenden och de ersättningar som utgår till dem som bedriver boenden av detta slag, men bristerna kan mot den angivna bakgrunden inte anses vara orsakade av riskkapitalbranschens engagemang, som alltså utgjort en mycket begränsad andel av de privat drivna boendena. Det hindrar inte att de riskkapitalbolag som är verksamma på området ska granskas utifrån de krav uppförandekoden ställer.

Uppförandekoden m.m.

Syftet med uppförandekoden är att säkerställa allmänhetens förtroende för att riskkapitalbolagen agerar ansvarsfullt och professionellt samt att främja kunskapen om riskkapitalbolagens verksamhet (1 §). Riskkapitalbolagen har en skyldighet att agera i enlighet med det nu sagda på ett sätt som inger förtroende i samhället (2 §). Det innefattar även ett ansvar för att de enskilda portföljbolagen iakttar uppförandekodens normer i sina verksamheter (4 §). Ett riskkapitalbolag som investerar inom samhällssektorer där verksamheten bedrivs för enskilda medborgares räkning, såsom inom skola, vård och omsorg, ska verka i enlighet med allmänt vedertagna värdegrunder. De berörda rättigheter ska upprätthållas och intresset av en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet tillgodoses (7 §).

Frågeställningar

Tillsynsnämndens utredning i dessa frågor har i första hand inriktats på besvarandet av följande frågor:

- Är det förenligt med uppförandekoden för riskkapitalbolag att bedriva flyktingboenden?
- Finns det anledning för nämnden att närmare granska om de ersättningar från det allmänna som utgått till aktuella bolagen varit oförenliga med uppförandekoden?
- Har de aktuella bolagen uppfyllt de krav på en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet som uppförandekoden uppställer vid uppdrag för det allmänna?

- Har de aktuella bolagen uppfyllt de krav på kommunikation som uppförandekoden uppställer?

Bör riskkapitalbolag kunna vara engagerade i flyktingmottagande?

Enligt uppförandekodens generalklausul ska ett riskkapitalbolag med beaktande av ändamålen med verksamheten uppträda så att det förtjänar allmänhetens förtroende. Kravet ska ses mot bakgrund av uppförandekodens syfte att säkerställa allmänhetens förtroende för riskkapitalbolagens verksamhet. Det har i den diskussion som föregått nämndens beslut att ta upp detta ärende till granskning sagts att ett riskkapitalbolag därmed inte bör engagera sig på områden där risken för förtroendeskador allmänt sett är hög. Migrationsområdet är, inte minst så som det utvecklats under senare år, en svårbemästrad del av den offentliga förvaltningen där skilda uppfattningar om vilken politik som bör föras häftigt bryter sig mot varandra. När delar av denna förvaltning öppnas för privata utförare tillkommer de likaledes mycket omdiskuterade frågorna om huruvida vinstdrivande företag över huvud taget bör förekomma i det allmännas verksamhet.

Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om inte riskkapitalbolag i uppförandekodens anda borde avstå från att engagera sig i verksamheter som innefattar boende och annat omhändertagande av flyktingar; som framgått har det inte heller skett annat än i mycket begränsad utsträckning. Mot detta ska emellertid ställas att uppförandekodens 7 § utgår från att riskkapitalbolag kan vara engagerade "inom samhällssektorer där verksamhetens bedrivs för det allmännas räkning, såsom inom skola, vård och omsorg [...]". Enligt nämndens mening kan uppförandekoden, som bland annat förutsätter att sådan verksamhet bedrivs under upprätthållande av de berördas rättigheter och med tillgodoseende av en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet, inte heller resa några hinder av det här ifrågasatta slaget. Från allmän synpunkt kan det tvärtom synas angeläget att, om statsmakterna önskar att privata aktörer ska utföra verksamheter som ytterst bedrivs av det allmänna, företag med professionell kompetens och högt ställda ambitioner engagerar sig.

Ersättningsnivåer för flyktingboenden

Av den utredning som gjorts framgår att de marknadsmekanismer, som annars kan finnas vid det allmännas upphandling av tjänster från privata utförare, mer eller mindre satts ur spel när det gäller flyktingboenden. Förhållandena har dessutom varit så särpräglade att sedvanliga upphandlingsregler, efter prövning i domstol, frångåtts. De ersättningar som utgått synes i praktiken ha varit bestämda av det allmännas företrädare i stat och kommuner. De aktörer som godkänns som utförare utifrån de kriterier som därvid fastställs har erhållit den ersättning som på detta sätt bestämts.

Det kan naturligtvis vara så att taxorna helt eller delvis är onödigt generöst tilltagna och att ersättningen till enskilda utförare kan framstå som alltför hög. Oavsett hur det förhåller sig med detta är det med det system som tillämpats beställarens, dvs. det allmännas, uppgift och ansvar att göra de bedömningar som krävs. Den som åtar sig att utföra ett uppdrag enligt en av beställaren fastställd taxa har självfallet ett ansvar för att uppdraget utförs i enlighet med åtagandet men knappast för taxan som sådan. Tillsynsnämnden måste kunna utgå från att de krav och regler som uppställs i tillämplig lagstiftning, myndighetsbeslut samt i de enskilda upphandlingarna utgör tillräckliga skydd mot den typ av otillbörlig prissättning som annars skulle kunna bli föremål för tillsynsnämndens granskning.

Har det förekommit brister i de aktuella bolagens boenden?

Riskkapitalbolag som har uppdrag för det allmänna ska, som redan nämnts, enligt 7 § uppförandekoden upprätthålla de berördas rättigheter och tillgodose intresset av en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet.

Såvitt gäller bolaget As verksamhet har det som ovan framgått funnits ett flertal ärenden hos IVO. Inget av dessa har emellertid lett till någon åtgärd som tyder på att det skulle ha varit fråga om brister som av tillsynsmyndigheten bedömts vara av allvarligt slag. Det som påpekats eller anmärkts på synes i förekommande fall ha åtgärdats. Mot den bakgrunden och med beaktande av de aktuella bristernas natur anser tillsynsnämnden inte att det som framkommit bör leda till någon kritik utifrån uppförandekodens krav.

Såvitt gäller bolagen B och C, som inte ådragit sig några anmärkningar från tillsynsmyndigheten, har det i nämndens utredning inte kommit fram något som pekar på brister i verksamheterna.

Har de aktuella bolagen uppfyllt de krav på kommunikation som uppförandekoden uppställer?

Av 8 § uppförandekoden följer att riskkapitalbolag aktivt ska informera om sin verksamhet på ett för allmänhet och massmedier tillgängligt sätt. Det åligger därvid bolaget att fortlöpande överväga vilken information som det finns ett legitimt intresse för och säkerställa att den informationen görs tillgänglig. Frågor från massmedier och allmänhet ska normalt besvaras omgående.

Den debatt som förekommit kring bland annat riskkapitalbolagens flyktingboenden ger upphov till frågor om vilka krav som uppförandekoden ställer på information från de berörda bolagens sida.

Bolag A har i sitt yttrande anfört, som det får förstås, att det ankommer på det aktuella portföljbolaget att bl.a. ansvara för informationshantering. Nämnden noterar i anslutning till detta även att bolaget har avböjt att besvara frågan om ersättning med hänvisning till att den ska ställas till portföljbolaget. I bägge fallen är detta en missuppfattning av ett riskkapitalbolags ansvar. Bestämmelserna i uppförandekoden stadgar uttryckligen att ett riskkapitalbolag med bestämmande inflytande över ett portföljbolag har ansvar för att kodens normer iakttas i portföljbolagets verksamhet.

Bolag A har emellertid även framhållit att såväl bolaget självt som portföljbolaget på sina webbplatser informerat allmänheten, liksom att båda bolagen besvarat frågor från massmedia och allmänheten via sedvanliga interna rutiner. Mot den bakgrunden och även med hänsyn till andra upplysningar som bolaget lämnat om sina försök att nå ut i media anser nämnden inte att det finns skäl att kritisera bolagets informationshantering.

Företrädare för bolag B har såvitt framkommit inte uttalat sig offentligt. Bs och portföljbolagens webbplatser har innehållit mycket begränsad information om bolagens flyktingboenden. Ett av portföljbolagen utfärdade ett pressmeddelande som dock innehöll begränsad information och inte gav någon närmare insyn i verksamheten. B har i sitt yttrande vidare redogjort för hur portföljbolagen sköter informationsgivningen. Nämnden vill därvid på samma sätt som beträffande bolag A erinra om den skyldighet riskkapitalbolaget har att för egen del aktivt informera om verksamheten på ett för allmänhet och massmedier tillgängligt sätt.

Bolag C har i sitt yttrande uppgett att man har bjudit in företrädare för bl.a. Vårdföretagarna och Rädda Barnen att besöka sina verksamheter samt att man svarat på frågor från pressen avseende ersättningsnivåer, och frågeställarna har fått svar samma dag som de frågat. Mot den bakgrunden och vad som framkommit i övrigt finner nämnden inte skäl att ifrågasätta att informationshanteringen hanterats på ett sätt som är förenligt med uppförandekoden.

De berörda bolagen har sammanfattningsvis hanterat kommunikationen med allmänheten på olika sätt. Nämnden hade gärna sett en högre aktivitet, men har även förståelse för att det funnits informationssvårigheter, både när det gäller ämnet som på flera sätt är känsligt och när det gäller möjligheten att nå ut i massmedia. Bolagen har även använt andra kanaler än massmedia för att informera, till exempel genom att vända sig direkt till berörda organisationer. Nämnden anser att

detta varit i uppförandekodens anda och att insatser av det slaget kan vara väl så goda komplement till traditionella mediekanaler.

Övrigt

Bolagen A och B har som framgått velat skjuta över frågor gällande uppförandekodens efterlevnad till portföljbolagen. Det är, som redan framhållits, inte förenligt med det ansvar koden lägger på riskkapitalbolagen. De aktuella medlemsbolagens remissvar har genomgående varit kortfattade och delvis knapphändiga. Det är nämndens intryck att intresset från bolagens sida för att medverka i tillsynsärendet varit varierande men sammantaget ganska begränsat.

4 november 2016

Hans-Gunnar Axberger

Agneta Dreber

Björn Börjesson

/Peter Nilsson

Detta beslut tillställs, i enlighet med 6 § tillsynsnämndens instruktion, SVCAs styrelse för vidare åtgärder.

Tilläggsbeslut i tillsynsärende avseende riskkapitalägda flyktingboenden

Bakgrund

Svenska Riskkapitalföreningens Tillsynsnämnd inledde hösten 2015 en granskning av riskkapitalbolags engagemang i flyktingboenden. Beslut i ärendet fattades den 4 november 2016. I samband härmed har en begäran om kompletterande utredning getts in till nämnden avseende ytterligare ett medlemsbolag, bolag D, som har ett engagemang i flyktingboenden. Tillsynsnämnden har mot denna bakgrund beslutade därför att återuppta ärendet.

Detta tilläggsbeslut utgör ett komplement till nämndens beslut den 4 november 2016. Bolag Ds engagemang i flyktingboenden utövas genom portföljbolag som i huvudsak ägs tillsammans med bolag B. Den utredning som ligger till grund för beslutet den 4 november 2016 och som återges däri är alltså i tillämpliga delar gällande även vad avser bolag Ds engagemang i flyktingboenden. De remissvar som D lämnat påverkar i viss mån även bedömningen avseende B.

Remiss

Bolag D har tillställts nämndens utredning och tillfrågats om huruvida uppgifterna angående engagemang är riktiga samt ombetts yttra sig över följande:

- Stämmer den beskrivning som i underlaget ges av hur ersättningen för flyktingboende fastställs med hur ersättningsnivåerna avtalats när det gäller [portföljbolaget]?
- Bedömer ni att den verksamhet för vilken ni bär ett ansvar enligt uppförandekoden uppfyllt de krav på en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet som koden uppställer vid uppdrag för det allmänna?
- Vilka informationsåtgärder har ni vidtagit i anledning av ert engagemang i flyktingboenden och hur har de förhållit sig till de krav på kommunikation som koden uppställer?

Bolag D

Avseende de sakuppgifter om bolag Ds verksamhet som redovisas i nämndens utredning har bolag D anslutit sig till vad bolag B tidigare yttrat, med huvudsakligen följande tillägg. Portföljbolaget har stängt tre boenden för ensamkommande barn under 2016 och styrelsen har beslutat att det aktuella portföljbolaget ska byta inriktning på de fem återstående hemmen för ensamkommande barn under första halvåret av 2017. Vid utgången av 2017 kommer varken bolag D eller portföljbolaget att ha någon som helst exponering i någon form av flyktingboenden.

PN 3
2017

I tillägg till bolag Bs yttrande framför bolag D följande avseende uppförandekodens krav på trygg och kontinuerlig verksamhet: Det är värt att notera att i den verksamhet som omfattar vård och boende för ensamkommande barn har portföljbolaget valt en mycket hög vårdnivå, d.v.s. inte endast boende. Man tar hand om individer med lite svårare trauman och situationer. Kvaliteten på dessa boenden kan därför inte jämföras med vanliga "flyktingboenden" eller "asylboenden", eftersom det handlar om en vårdverksamhet. Fokus är på individernas behov och kvalitet och trygghet är "A och O". Portföljbolaget har mycket hög kompetens i personalstyrkan på dessa boenden.

Vad gäller informationsåtgärder har bolag D framfört följande i tillägg till vad bolag B tidigare yttrat: Det är värt att notera att styrelsen i portföljbolaget och den bredare organisationen inom såväl bolag D och portföljbolaget är mycket involverade i kommunikationsarbetet samt har en väldefinierad informationsstrategi med externa rådgivare nära kopplade till bolaget och ägarna. Bolag D har regelbundna "fire drills" och går igenom material (dokument med frågor och svar), process och eventuella situationer vid varje styrelsemöte i portföljbolaget, där såväl D som B har två styrelseposter var. D bedriver även för egen del ett gediget arbete runt kommunikationsstrategi med extern rådgivare som arbetar med bolag D endast i kommunikationsfrågor kring portföljbolaget och som ger råd i alla situationer. Tillsammans med denna rådgivare har D t.ex. utarbetat dokument med frågor och svar gällande ägarfrågor samt går igenom mediaträning när det behövs. D har även en kommitté som granskar alla portföljbolag och där det aktuella portföljbolaget presenteras varje kvartal. I kommittémötena är kommunikation och media en stående punkt där det diskuteras internt och D får feedback på olika situationer.

Bedömning

De frågeställningar och bedömningar som framgår av beslutet daterat den 4 november 2016 gäller i tillämpliga delar även detta tilläggsbeslut, med de tillägg och ev. avvikelser som särskilt gäller bolag D och som anges nedan.

Har det förekommit brister i de aktuella bolagens boenden?

Riskkapitalbolag som har uppdrag för det allmänna ska enligt 7 § uppförandekoden upprätthålla de berördas rättigheter och tillgodose intresset av en trygg och kontinuerligt fungerande verksamhet.

Enligt vad som framkommit av nämndens utredning och kompletterande utredning har bolag D inte ådragit sig några anmärkningar från tillsynsmyndigheten och det har inte kommit fram något annat som pekar på brister i verksamheterna avseende flyktingboenden.

Har de aktuella bolagen uppfyllt de krav på kommunikation som uppförandekoden uppställer?

Av 8 § uppförandekoden följer att riskkapitalbolag aktivt ska informera om sin verksamhet på ett för allmänhet och massmedier tillgängligt sätt. Det åligger därvid bolaget att fortlöpande överväga vilken information som det finns ett legitimt intresse för och säkerställa att den informationen görs tillgänglig. Frågor från massmedier och allmänhet ska normalt besvaras omgående.

Bolag D har, liksom bolag B, såvitt framkommit inte uttalat sig offentligt om engagemanget i flyktingboenden. Bolag Ds och portföljbolagens webbplatser har innehållit mycket begränsad information om verksamheten i bolagens flyktingboenden. Ett av portföljbolagen utfärdade ett pressmeddelande som dock innehöll avgränsad information och inte gav någon närmare insyn. D har i sitt yttrande redogjort för att organisationen inom D, och även B, är involverade i kommunikationsarbetet och har en väldefinierad informationsstrategi med externa rådgivare kopplade till portföljbolagen och ägarna. D har även informerat att man vid varje styrelsemöte i portföljbolaget går igenom material, process och eventuella situationer.

Nämnden anser att det är positivt att D är engagerade i kommunikationsarbetet kring portföljbolagen. Såvitt framkommit har D inte aktivt informerat om verksamheten på sin hemsida eller genom andra mediekanaler. Nämnden vill därvid på samma sätt som beträffande bolag A och B erinra om den skyldighet riskkapitalbolaget har att för egen del aktivt informera om verksamheten på ett för allmänhet och massmedier tillgängligt sätt. Mot bakgrund av de uppgifter som D lämnat om det aktiva arbete som utförs i kommunikationsfrågor beträffande det aktuella dotterbolaget inom såväl D som B finner nämnden inte skäl att kritisera D. Med förtydligande av beslutet den 4 november 2016 finner nämnden av angivna skäl inte heller anledning att kritisera B.

Liksom sammanfattats avseende övriga granskade medlemsbolag hade nämnden gärna sett en högre aktivitet i kommunikationen med allmänheten, men har även förståelse för att det funnits informationssvårigheter, både när det gäller ämnet som på flera sätt är känsligt och när det gäller möjligheten att nå ut i massmedia.

3 februari 2017

Agneta Dreber

Björn Börjesson

/Peter Nilsson

Detta tilläggsbeslut och beslutet den 4 november 2016 tillställs, i enlighet med 6 § tillsynsnämndens instruktion, SVCAs styrelse för vidare åtgärder.